Gyógynövény Szövetség és Terméktanács 1992

A gyógynövényipar Magyarországon

Gyógynövény – Vidék – Fejlesztés témakörben szervezett szakmai fórum, Csíkszereda

2016.04.22

Czirbus Zoltán

Gyógynövény Szövetség és Terméktanács, Elnök

Gyógynövény Szövetség és Terméktanács

1992. óta képviseli a gyógy- és fűszernövények gyűjtésével, termesztésével, feldolgozásával, gyógynövényekből készített termékek előállításával és kereskedelmével foglalkozó gazdasági társaságokat, magánszemélyeket, egyetemi oktatókat és szakembereket.

létszám: 36 tag, ebből 3 magánszemély

székhely, elérhetőség: Budapest, www.gyszt.hu

főbb céljai és feladatai:

az ágazat érdekképviselete és védelme

nemzetközi szövetség EUROPAM tagja, stratégiai partnerség FM, BM, NAK

Az ágazat szerepe és helye a magyar gazdaságban

- hagyományos **mezőgazdasági**, kertészeti ágazat, mely magbába foglalja a gyógynövények **gyűjtését és termesztést**, diverzifikálva ezzel a **hazai agrár-és élelmiszer ágazatot**
- jelentős szerepe van továbbá az **egészségiparban** (egészséges életmód, megelőzés, a gyógyítás)
- **Illóolaj- és aromagyártás során kozmetika és élelmiszeripari** alapanyagokat szolgáltat
- évszázados hagyományok miatt pedig az idegenforgalomban **és turisztikában, népi gyógyászatban kiemelkedő lehetőségek** rejlenek

Gyógynövény Övetség és Terméktanács 1992

<u>a gyógynövény-ágazat az átlagosnál összetettebb, sajátos szakmai terület</u>

Sem a **jogi szabályozás**,

sem az annak alapján kialakuló gyakorlat **nem képes megfelelően, racionálisan és célszerűen kezelni**,

hiszen az ágazat részterületeihez **más-más szakember gárda közelít a saját szempontjai** szerint.

(FM, EMMI és NGM)

Tények, számok

1990-es évek 37-42 ezer ha, 35-40 ezer tonna gyógynövénydrog/év

Napjainkban

- termesztőterület **30 ezer ha** (mákkal, olajtökkel, mustárral együtt), az előállított drogtömeg **27-30 ezer tonna**
- Gyógynövénygyűjtés–termesztés termelési értéke: **10 Mrd forint,**

120- 130 faj gyűjtése és termesztése folyik

- A gyógynövényteák és más gyógynövény alapanyagú termékek, étrend-kiegészítők összforgalma **50 Mrd forint.**
- Felvásárlással, elsődleges feldolgozással foglalkozik **20-25 vállalkozás**.
- Másodlagos élelmiszeripari és gyógyászati célú profil: 50-100 vállalkozás
- Gyűjtésben *szezonálisan* résztvevő személyek száma: 5000-8000 fő
- **1 ha gyógynövény termesztés élőmunka szükséglete 250-300 Mó./ha**

(Forrás: GYSZT becsült adat)

Nemzeti kincsünk

A Hungarikum Bizottság 2015. október 13-i ülésén hungarikummá nyilvánította az „Alföldi kamillavirágzatot”, mely az Európai Bizottság 2012-es döntése óta az oltalom alatt álló eredet-megjelölések és földrajzi jelzések (OEM) nyilvántartásában is szerepel.

- az Alföld szikes területeiről kézi erővel begyűjtött, vadon termő kamilla *(Matricaria chamomilla L.)* szárított, válogatott virága
- feldolgozáskor nem esik szét, kevésbé porlik és az illóolaját is jobban megtartja, mint a termesztett kamillából származó virágdrog
- illóolaja a gyulladáscsökkentő hatásért felelős α-bisabolol komponenst nagyobb mennyiségben tartalmazza, mint a termesztett kamilla virágzata

Gyűjtés

- A felhasználásra kerülő fajok fajok több mint **50 % a vadon termő állományok** gyűjtéséből és feldolgozásából származik.
- Magyarországon **közel száz** „hazai gyógynövény faj iparszerű” folyik.
- Legfontosabb gyógynövényeink **gyűjtési területe** teljesen egybeesik az **elmaradott régiókkal, kistérségekkel**.
- Különféle képzettségű embereknek nyújt megélhetést, olyan térségek népesség megtartó képességét erősítheti, amelyek:
  - természeti értékekben **gazdagok**,
  - **megélhetési** lehetőségekben azonban **szegények**

Gyógynövény övetség és erméktanács 1992

Gyűjtés

Mo-n a legnagyobb tömegben gyűjtött fajok és főbb gyűjtési területük:

- Vadgesztenye: az ország egész területén
- Csipkebogyó: Északi-középhegység
- Cickafarkfű: Alföld, Északi-középhegység
- Aranyvesszőfű: D-Ny.Magyarország
- Csalán: Hajdú-Bihar m., Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
- Zsurlófű: az ország egész területén
- Kamilla: Alföld
- Fehér üröm: Alföld
- Orbáncfű: Északi-középhegység,Dél-Dunántúl
- Fehérmályva: Alföld,
- Fekete bodza: az ország egész területén
- Fagyöngy: Dél-Dunántúl, Északi-khg., Gödöllői-dombság

Regions of collection

Gyűjtés – 1.

Személyi - területi korlátok

- **Generációváltás a gyűjtők körében** , a „ klasszikus gyűjtők-gyűjtői” hálózatok megszűnése ,átalakulása
- **Egységes területalapú támogatások** miatt, csökken a vadon termő gyógynövények termőterülete pl. kamilla, csipke, galagonya
- 1990-es évek **birtokszerkezeteinek megváltozásával** a területek nagy része **magántulajdonba került**, ahol kizárólag engedéllyel lehet gyűjteni
- Kompromisszum a gyűjtés során az **állami, önkormányzati**, **Nemzeti parkok kezelésében** lévő területeken pl.:
  - Közfoglalkoztatási programok: 2015 év 134 db. település termelt vagy gyűjtött gyógynövényt 6376 fő (Forrás BM)

Gyógynövény Övetség és Terméktanács 1992

Gyűjtés – 2.

Jogi-Adminisztrációs kötöttségek

- adminisztratív eszközökkel túlszabályozott még elrettenti a munkától azokat is, akik dolgozni, a gyógynövény gyűjtésből bevételhez, megélhetéshez szeretnének jutni.
- **őstermelői igazolványok kiadása gyűjtés esetén**
- **egyéb számviteli bizonylat az elszámoláshoz: pl. vételi jegy bevezetésre került**
  - **2015. évi adótörvény módosítás: magánszemélytől történő felvásárlás 5 % SZJ levonás**

DE:a könnyítés csak abban az esetben valósíthatóak meg, ha a gyógynövénygyűjtés: szigorúan **kontrollált és ellenőrzött**

Gyógynövény övetség és erméktanács 1992

Gyűjtés – 3.

Minőségbiztosítás- szigorítások

- Nyomonkövetés nehezen lehetséges- Származási hely „rejtély”
- Növényvédőszer és nehézfém maradvány egyéb vegyületek: PA ,TA szigorodó előírások
- GCP (jó gyűjtési gyakorlat) előíratok vagy azok betartásának hiánya

Gazdasági -problémák

- A gyűjtői és felvásárlói árak indokolatlan felfelé történő licitálása

Termesztés

Termesztett évelő fajok

borsmenta, levendula, citromfű, kakukkfű, orvosi zsálya, macskagyökér, bodza

Termesztett egy- vagy kétéves fajok

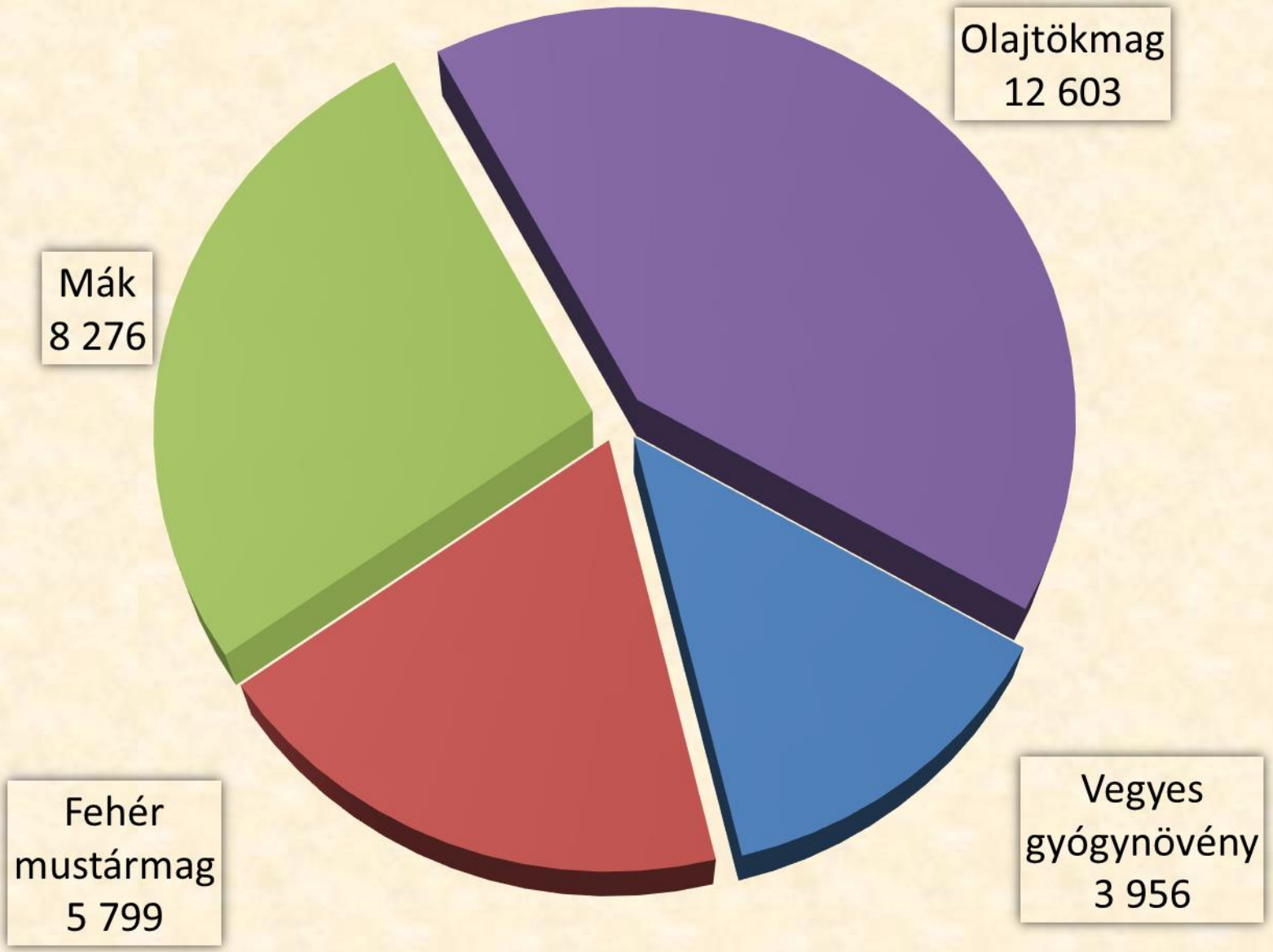
mustár (fehér+barna), mák, konyhakömény, koriander, édeskömény, ánizs, kapor

articsóka, kamilla, máriatövis, vasfű, kasvirág, útifű, cickafarkfű, benedekfű, bazsalikom

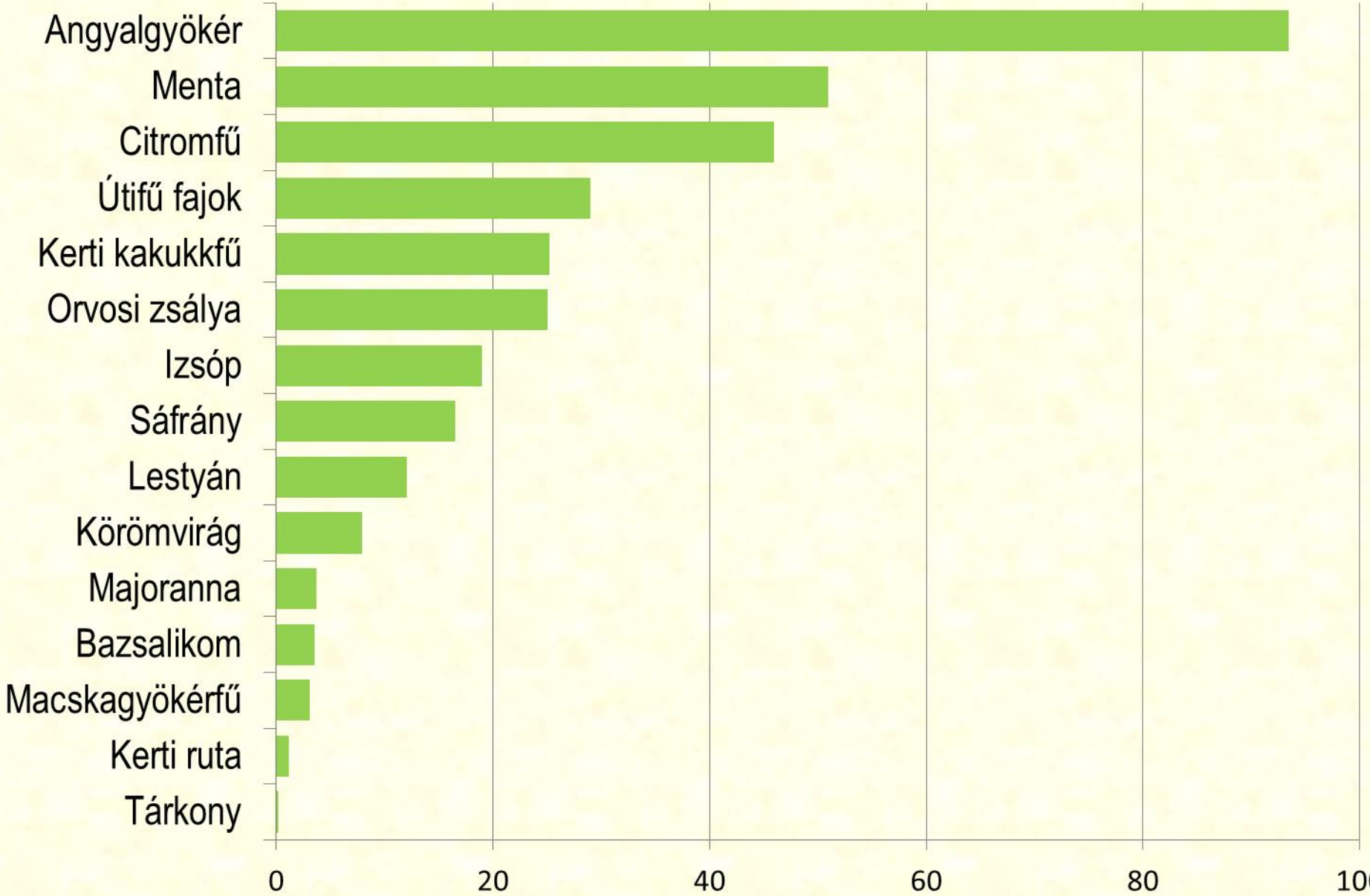

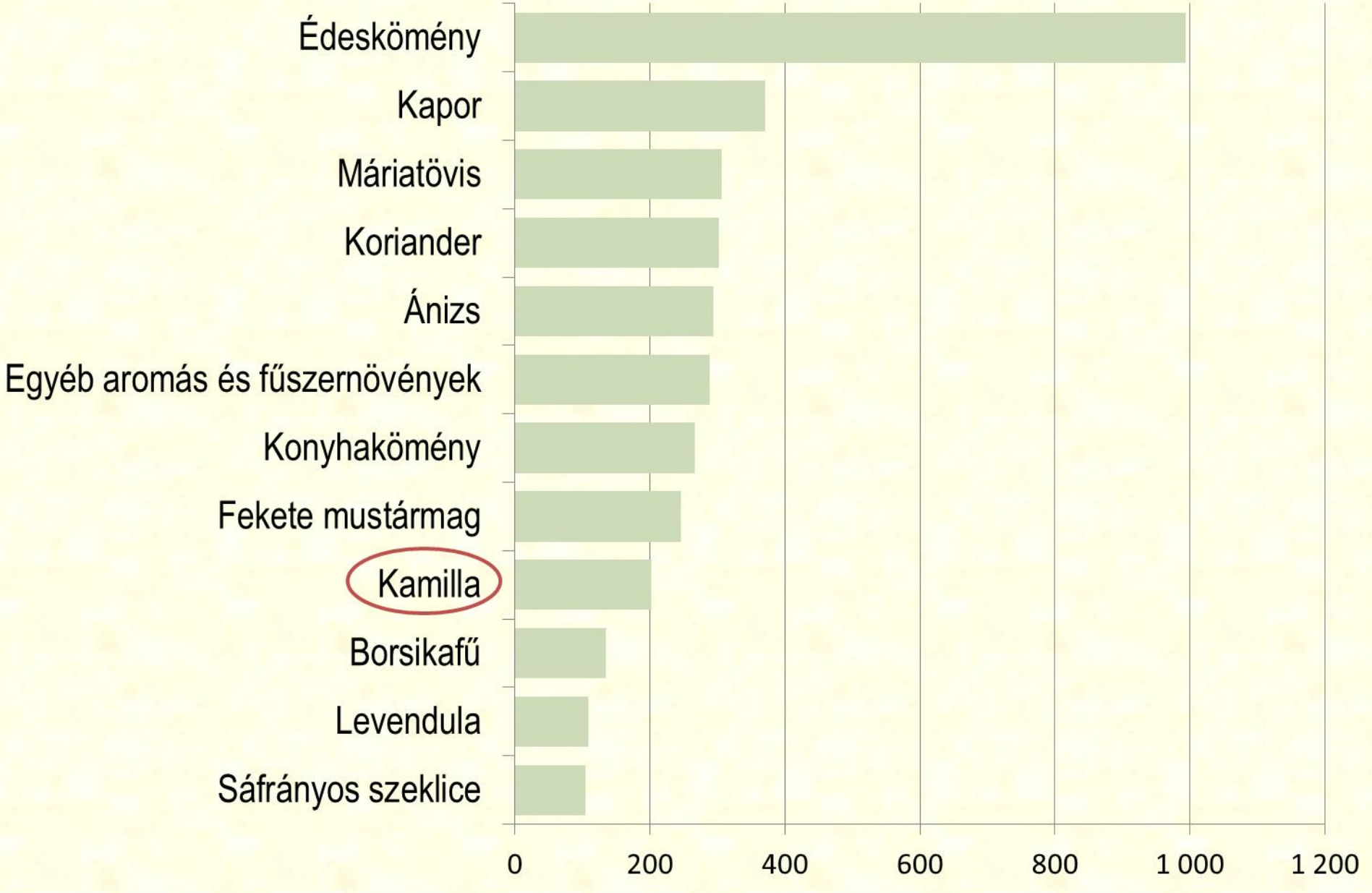
A termesztőterület (ha) megoszlása 2015-ben

A 100 hektárnál kisebb területen termesztett fajok 2015-ben

A 100 hektárnál nagyobb területen termesztett fajok 2015-ben

Gyógynövény Szövetség és Terméktanács 1992

Termesztési formák

A. ***<u>mezőgazdasági „nagy”üzemekben</u>***

- 50-200 ha üzemi méret
- külföldi eredetű, vagy saját előállítású szaporítóanyagok
- a gabonafélék termesztésére kidolgozott talajművelési, vetési, növényápolási és betakarítási technológiák,
- minimális az élőmunka igény,
- a növényápolás és növényvédelem részben megoldott,
- Jellemző növények : ánizs, mustár,édeskömény

Gyógynövény Szövetség és Terméktanács 1992

Termesztési formák

B. kis- és középüzemi

menta fajok, borsikafű, lestyán, macskagyökér, kamilla, citromfű

•néhány száz négyzetmétertől 10-100 hektár

•külföldi eredetű fajta

•részlegesen alkalmazhatók a mezőgazdaságban elterjedt (pl. gabonafélék termesztésére kidolgozott) talajművelési, vetési, növényápolási technológiák,

•a betakarítási technológiák speciálisak, esetenként csak egy-egy fajra alkalmazhatók,

•nagy az élőmunka igény,

•a növényápolás és növényvédelem csak részben megoldott

•a termesztésnél alapfeltétel a magas színvonalú postharvest feldolgozás-technológia alkalmazása

Gyógynövény Övetség és Terméktanács 1992

Termesztési formák

C. kisebb földterületek, esetenként házi kertek, háztáji gazdaságok

körömvirág, mályva fajok

- néhány száz négyzetmétertől néhány hektár
- fajok biológiai (produkcióbiológiai) tulajdonságainak ismerete alapvető
- A fajok egy részénél jó, vagy elfogadható minőségű hazai, vagy külföldi eredetű fajta áll rendelkezésre (pl. kamilla), más fajoknál csak populációkkal rendelkezünk (pl. orvosi ziliz),
- jelentősen megnő a speciális – fajra kidolgozott – technológiai lépések száma, pl. speciális betakarítási technológiák
- nagy az élőmunka igény
- a növényápolás és növényvédelem kézimunka,
- postharvest feldolgozás technológia alkalmazása

Termesztés

Gyógynövény Gyógynövény Gyógynövény

Termesztés

Hátrányok

- 1 ha–ra vonatkoztatott jövedelmezősége jelenleg **nem mindig versenyképes** egyéb (búza, kukorica, napraforgó) kultúrákkal szemben
- magas előállítási költség - a duplájába kerül egy kilogramm növény előállítása, mint Szerbiában, Lengyelországban vagy akár Németországban
- egységes szaporító-anyag bázis és az elismert gyógynövény-fajták hiánya
- növényvédelmi és termesztés technológiák hiánya, elavultsága
- a termesztett gyógynövények köre nem elégséges, **a termesztett fajok nem tükrözik a piaci igényeket** (francia és hibrid levendula)
- piacképes termékekben történő felhasználhatóság jogszabályi korlátai-ellentmondásai

Gyógynövény Szövetség és Terméktanács 1992

A feldolgozó ipar

- **Elsődleges feldolgozás –** szárítás,válogatás, szárítás, tisztítás, vágás, őrlés eredményeképpen az alapanyagnak a 80 % export értékesítésre kerül, egész, vágott, esetleg filter formájú gyógynövény drog formájában.

  Ezzel a tevékenységgel jelenleg megközelítően 20-30 cég foglalkozik.

- **Másodlagos vagy további feldolgozás** a minősítő vizsgálatokat követően a forgalmazásra kész, gyógynövény-drog, tea, „gyógytermék”, gyógyszer, kozmetikum, fűszer(keverék) élelmiszer, étrend-kiegészítő vagy aroma előállítása történik.

Köszönöm a figyelmüket!